

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodiêre

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

illum competere potest, quod Eliphaz Themanites dixit ad beatum Iob: Ingredieris ^{Iob 5.} in abundantia sepulcrum, sicut infertur aceruus tritici in tempore suo: ipso ducente, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

VITA SANCTI BRVNONIS, CARTHVSIANORVM EXIMII PATRIARCHAE, PRIMVM AB

egregio viro & vtriusque Iuris Doctore præstantissimo, primariaque Carthusiæ Priore Francisco de Puteo, deinde paulo copiosius à venerabili & valdè religioso patre D. Petro Blomeuene Carthusiæ Colonien.

Priore conscripta, & ad extremum à F. Laur.

Surio ex vtroque collecta & reddita paraphrasticòs.

BEATISSIMVS Bruno, sacri Carthusiani instituti pri- ^{6. Octobris.} mus author & architectus, natione Germanus, in insigni ^{Cap. 1.} Colonia Agrippina parentes habuit & genere & virtute ^{Patria & genus S. Brunonis.} claros, quibus tamen ille, atque adeò toti familiæ suæ, maiorem vitæ suæ sanctimonia attulit splendorem. Ab ipsis autem incunabulis, gratia Dei illum dirigente, semper ad meliora proficere studuit: & cum adhuc puer esset, nihil præ se puerile tulit, sed ætatem morum grauitate vincens, & quasi futuræ religionis specimen quoddam exhibens, multorum monachorum pater & institutor diuinitus parabatur. Sortitus verò à Domino est animam ^{Sap. 8.}

bonam, vt scripturæ verbis vtamur, præclaram indolem, illustre ingenium, memoriam tenacem, voluntatem ad optima quæque consecranda studiosè propensam. Itaque missus est Lutetiam Parisiorum, vt illic literis & disciplinis liberalibus erudiretur. ^{Lutetiæ dat operam literis.} Vbi tantum ille profecit præ cæteris coætaneis suis, vt inter primos philosophos numeraretur, & scholarum magister effectus sit. Ad sacræ quoque Theologiæ studia se conferens, in Theologis doctissimus & celeberrimus habitus est: possuntque ei rei testimonium haud vulgare perhibere scripta eius, quæ extant. Fuit verò etiam Rhenensis ecclesiæ canonicus.

Per id tempus, cum in huiusmodi optimis studijs versaretur Bruno, Gregorio VII. ^{Cap. 2.} Romano Pontifice sanctissimo, & Henrico tertio Imperatore, circa annum salutis millesimum octogesimum secundum, Parisijs literarum studia florebant. & erat illuc tum magna turba studiosorum, tum non pauci Doctores insignes. Accidit autè sanè horrendum & seculis omnibus memorandum in ea tum vrbe spectaculum, quod Carthusianæ vitæ instituendæ occasionem præbuit, diuina id agente prouidentia, quæ multorum voluit consulere saluti. Quidam enim valdè celebris Doctor, præ cæteris ^{Historia sane horrida cuiusdã insignis Doctoris.} multa doctrina & eximia morum honestate instructus, quantum quidem ex vitæ consuetudine homines, qui externa sola intuentur, pectoris arcana videre non possunt, conijcere & existimare possent: tum etiam ante alios illius ipsius doctrinæ & probitatis causa honoratus, in grauem morbum incidit, & lecto decumbens, morbo ingravescente, diem clausit extremum, antè tamen more Christiano, vt vir Catholicus, Ecclesiasticis munitus sacramentis. Cumque ei ex recepta apud Christianos consuetudine celebres pararentur exequia, funeris eius cohonestandi gratia, magistrorum, studiosorum, & ciuium ingens aduenit multitudo: quibus funus ipsum psequentibus, defuncti exanime corpus in templum, vbi sepulturæ mandandum erat, illatum est. Viris autem ecclesiasticis, qui ad id inuitati fuerant, solitum officium peragentibus, & præces illas, quas Vigiliis defunctorum vocant, recitantibus, vbi ventum est ad eam lectionem, cuius initium est. Responde mihi: is, qui erat vita sanctus, in ipso feretro erexit se, & paululum eleuato capite, cunctis videntibus & audientibus, & ad tantam rei nouitatè non immeritò stupentibus, alta & horrenda voce dixit: Iusto Dei iudicio ^{Multi eius funus prosequuntur.} accusatus sum: & his dictis, rursus in feretro deposuit caput. Qui verò ea eius verba audierunt, & gestus viderunt, non mediocriter perterrefacti, consultè quidem & prouidè decreuerunt sepulturam eius in diem crastinum differendam, tam inuisitæ rei ^{Clamat defunctus se acculatum.} exitum

exitum præstolari. Altera luce, cum iam facti huius fama toto vrbe esset diffusa, & omnium aures impleuisset, ad eam ecclesiam innumera propè hominum vtriusque sexus turba confluit. Tum verò denuò repetitis exequijs, postquam lectionis supradictæ initium recitari cœpit, idem defunctus erecto capite, ingenti rursus voce clamat, iusto Dei iudicio iudicatus sum: moxque in feretrum se reponit. Corripiuntur adstantes omnes summa & incredibili admiratione, horrendumque spectaculum stupore afficit vniuersos. Sed quia tamen necdum ea, quæ hætenus dixerat, se iusto Dei iudicio & accusatum, & iudicatum, apertâ habebant damnationis eius significationem, cum possent etiam in bonam accipi partem, quòd primò quidem iniquè ad Christi tribunal accusatus esset ab eo, qui perdere cuncta festinat, & qui à studio calumniandi diabolus, id est, calumniator rectè dictus est, postea verò ab eius calumnijs æquissimi iudicis sententia vindicatus esset: cunctis visum esset: etiam in tertium diem eius protrahere sepulturam. Eo autem illucescente, tota ferè ciuitas accurrit, tam inusitatum & terribile Dei iudiciũ nõsse cupiens. Cumque eodem modo iterarentur exequiarum ritus, & ad lectionem, quam diximus, peruentum esset:

Clamat defunctus se damnatum.

Tum rursùm exanimus feretro caput extulit alto,
Atque infelicem se contemplando, locutus,
Sic ait immenso luctu, grandique boatu:
Parcite funeribus, mihi nil prodesse valetis.
Heu infelicem cur me genuere parentes?
Ah miser æternos vado damnatus ad ignes.
Indeque conticuit semper, iacuitque supinus.

Cap. 3.
Psal. 35.

Ad eam vocem quis tam possit esse ferreo pectore, vt non totus à se discedat? Rectè dixit Propheta, Iudicia Dei abyssus multa. Notus erat vir ille omni plebi, & cum nemo de illo quicquam minùs suspicaretur, iusto Dei iudicio damnatũ se dixit. Penetrauit illa terribilis vox, iusto Dei iudicio damnatus sum: ipsas ossium medullas: videbanturque adstantes omnes penè exanimis. Non enim vulgare illis proponebatur exemplum, nec erat illa res ludicra aut parui momenti. Damnatum ille se iusto Dei iudicio clamabat, qui sic inter homines vixisse visus esset, vt ab omnibus sanctus putaretur. Dicebant alij ad alios: Si sic accidit huic tanto viro, tam insigni, quid nos miseri expectare debemus? Tandem ea tamen omnium fuit sententia, quandoquidem ille palàm confessus esset, se iusto Dei iudicio condemnatum & reprobatum, vt omni Ecclesiæ suffragio & ipsa quoque ecclesiastica sepultura indignus censeretur, & in loco prophano in sterquilinio sepeliretur: quod etiam factum est.

In sterquilinio sepelitur vir celeberrimus.
Cap. 4.

Sunt, qui affirmant, ob perpetuam huius expauescendi iudicij memoriam, ab eo tempore in ea, quam toriès iam commemorauimus, lectione, omiſsa esse duo hæc verba, RESPONDE MIHI. Fuit sanè multis efficac in citamentum ad vitam animumque corrigendum tam inauditum miraculum. Nam & ipse venerabilis Bruno, cum præsens adesset, & suis oculis atque auribus omnia dicta factaque hausisset, nimium formidando obstupefactus exemplo, totus in lacrymas resolutus, acerbè plorabat, cogitans secum diuini iudicij seueritatem, incertum huius vitæ exitum, & quàm horrendum sit incidere in manus Dei viuents. Territus ergò & salubriter compunctus, accersit ad se nõnullos ex magis familiaribus socijs & discipulis suis, magistrum Laudinum, qui post eum primus fuit Carthusiæ præfectus, siue Prior, duos Stephanos, Burgensem & Diensem, ambos Canonicos sancti Rufi, Hugonem, quem dicebant Capellanum, quòd solus inter eos sacerdotio initiatus esset, duos laicos, Andream & Guarinum, qui & ipsi huic spectaculo interfuerant, aitque lacrymabundus ad eos:

Ea voce audita permouetur S. Bruno ad penitentiam
Heb. 10.

Cap. 5.
Oratio S. Brunonis ad socios suos.

Eccè fratres & amici mei, mihi in Christo vnice chari, vidimus per hos dies & audimus admiranda planè atque stupenda, quæ tamen nobis possint magnam adferre vtilitatem, si ita, vt par est, defuncti huius, modis omnibus infelicissimi, non periculum aut casus dubius, sed certissima damnatio cautos nos faciat, & sollicitos ad placandum Dominum, cuius manum effugere nemo potest. Et quis, obsecro, tam saxeo sit pectore, quem tale exemplum ad agendam penitentiam non inuitet modò, sed etiam impellat? aut quis tam lethali pressus sit somno vitiorum, vt deplorati hominis huius infaustis clamoribus, immò & tonitruis non exciretur & expergefiat ad curandam salutem suam? Nouimus hunc virum multa sapientia præditum, moribus ornatum, castum, pudicum, prudentem, ab omnibus honoratum & magno in precio habitum.

At

At nunc ex eius ore audiimus, iusto eum Dei iudicio condemnatum. Qua voce quid possit aut dici, aut fingi terribilius? Quis ad eius auditum non totus contremiscat? Quid est enim damnatum esse, nisi in ea incidisse mala, quæ nulla mens capere, nulla lingua explicare potest? quæ tamen si quandoquæ finem haberent, possent saltem vtcunquæ videri tolerabilia: iam verò cum sint longè acerbissima, nec vllum vnquam etiam post infinitas annorum myriades finem accipiant, non possunt non esse omnium miserrimi & infelicissimi, qui ad ea deuoluuntur. Videamus nunc, fratres mei, quid apud inferos prosit ei tam multo labore parta scientia, cum illic sempiterna laboret cæcitate & ignorantia? quid opes & copiæ, cum nec vna ei suppetat aquæ gutta, qua possit estuantis gehennæ ardoribus exustam refrigerare linguam? quid honores & delicia, cum tot nunc in omnem æternitatē cogatur ferre tormenta, quot in mundo habuit oblectamenta? Vidimus corpus eius cum summa ignominia sepeliri in sterquilinio: cogitemus animam eius sulphureis semper arsuram flammis, sepultam in inferno, vbi vermis eorum non morietur, nec ignis exstinguetur: vbi ignis scilicet intolerabilis, factor cruciat abominabilis, dolor vastat ineffabilis. Cogitemus hæc, fratres mei, nec perfunctoriè, sed seridè cogitemus, & salutari animarum nostrarum amplectendo remedio nobis prospiciamus, nè etiam nos cum illo percamus. Vnicum autem superest remedium, vera poenitentia, cum ipse Saluator dicat, Nisi poenitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Plena est scriptura vocibus, ad poenitentiam hortantibus. Hanc itaque nos amplectamur, fratres charissimi, si volumus iustum Dei effugere iudicium. Sint nobis lachrymæ nostræ panes die ac nocte, & ijs diluamus sordes peccatorum nostrorum. Voces illæ, quas audiimus, non propter illum editæ sunt, qui defunctus est, sed propter nos, vt nobis proficiant, quos adhuc diuina patientia longanimitè expectat. Non differamus, quæso, vitæ correctionem de die in diem, cum nesciamus, qua hora Dominus noster venturus sit. Qui enim, vt ait beatissimus Pontifex Gregorius, poenitenti veniam spondit, peccanti diem crastinum non promisit.

His verbis compuncti sunt corde omnes illi, & ardenti desiderio eupiebant dare se poenitentia, sed modū & locum necdū videbant. Itaque percōtanti de his Lauduino, viro docto & pio, sanctus Bruno respondit: Spectaculum, quod vidimus, quod nos salubri mœrore affecit, quod conturbauit & exterruit nos, & poenæ sempiternæ formidine adduxit ad poenitentiam, id efficiat in nobis, vt mundum hunc toto pectore contemnamus, & quoad eius fieri potest, extra illum aufugiamus. Succurrat nobis, quid de se olim dixerit S. Dauid, contristatus in exercitatione sua, & conturbatus à voce inimici, & à tribulatione peccatoris: quādō cor eius intrā ipsum conturbatum fuit, & formido mortis cecidit super eum, timor quoquē & tremor venerunt super eum, & contexerunt eum tenebræ, quæ omnia, vt nōstis, nos quoquē experti sumus. Quis dabit mihi, inquit, pennas, sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Fugere nos admonet hominum frequentiam & peccandi occasiones, & degere in solitudine, quæ locus est opportunus agendæ poenitentia, virtutum doctrix, gloriæ reuelatrix. Eam ergò nos par est studiosissimè inquirere, in ea diligentissimè commorari, & vsque ad supremum vitæ diem extra eam pedem non efferre. Habemus exempla in ipso Salvatore, quem constat sæpè deserta expetisse loca, vt nos ad similia prouocaret. Iohannes Baptista, quo inter natos mulierum nemo surrexit maior, in desertis fuit vsque ad diem ostensionis suæ. Longum fit, cæteros commemorare homines sanctissimos, qui se in intimas solitudines abderunt, nihil cum hoc mundo fallacissimo commercij habere volentes.

Inter hæc inflammantur eorum animi, & ardent solitariae vitæ desiderio: sed cum incertum haberent, quem potissimū locum expeterent, sanctus Bruno aliquem virum bonum & fidelem inquirendum dicit, qui eis locum opportunum indicet. Tum Stephani duo Bùrgensis & Diensis, Non longè, aiunt, à Valentia, cui nostrum sancti Rufi adhæret monasterium, vrbs est Gratianopolis, & in ea beatus Hugo Episcopus, quem nos sæpè vidimus & benè cognitū habemus. Est ille vir sanctissimus, iustus ac reclusus, & timens Deum, atque in omni virtutum genere probè exercitatus. In eius diocesi sunt montes altissimi, & in ijs deserta loca permulta, ab omni hominum consuetudine & habitatione separata, atque ea causa poenitentia agendæ maximè opportuna. Et cum sanctus Episcopus verbis & exemplis omnes inuiter ad poenitentiam, vbi ad eum venerimus, aduentus noster ei erit gratissimus, facietque nos voti compotes.

Est enim perhumanus, benignus & clemens. Habebitis autem nos huius itineris duces, quod nos crebro emensi sumus.

Cap. 8.

Mox etiam Hugo sacerdos, Audiui, inquit, & ego multa de viro hoc, quippe cuius fama iam ubique redoleret: habeoque exploratissimum, cum virum esse sanctum, & animarum saluti summopere studentem: nec dubium, quin libentissime nos accepturus sit, & modis omnibus nobis opem allaturus. Et licet ego iam affecta ætate & infirma sim valetudine, viaque hæc ardua & difficilis, quando tamen arcta via est, quæ ducit ad vitam, nec vlla ætas fera est ad poenitentiam, si statueritis eò proficisci, ego me vobis comitem præbebo: nec quicquam nos separabit, nisi sola mors, Christi charitate perenniter copulatos atque coniunctos. Eandem animi alacritatem & promptitudinem exhibere etiam Andreas & Guarinus, homines laici & idiotæ, perierunt: quæ breuiter doceri, quo pacto dignos poenitentis fructus Deo offerrent. Quod cum à beato Brunone factum esset, & quædam etiã de vitæ huius fragilitate & inconstantia, de mundi vanitate & fallacia, de incerto ab hac vita exitu, de Doctoris recenti damnatione ille commemorasset, ab omnium oculis dulces lachrymarum riui dimanarunt: moxque in nouam Christi æterni Regis militiam simul omnes coniurant, rogant omnipotentem Deum, ut ipsos in sancto proposito confirmet, & Angelum suum bonum ad ipsos mittat, qui sit itineris dux, & ad locum suæ maiestati gratum ipsos perducatur. Deinde cum de rebus & facultatibus suis constituisent, & omnia sua rectè expediuisent, valedicunt amicis & notis, & sancto eos ducente spiritu, atque Angelo Domini antecedente, dirigente ac protegente, longo & molesto ac duro itinere ad beatissimum Hugonem Episcopum Gratianopolitanum se conferunt. In ipso autem itinere ad quendam magnæ religionis eremitam diuertunt, ut ab eo tanquam experto, discant de vita solitaria. Eius autem sermonibus & pijs adhortationibus alacriores effecti, maioriq; amore in eam vitam inflammati, pergunt ire Gratianopolim.

Hugo sacerdos, licet senex, promptum offert animum.

Item Andreas & Guarinus.

S. Bruno cum suis relinquunt omnia.

Consulunt eremitam quendam.

Cap. 9. Visio S. Hugonis Episcopi.

Per idem autem tempus vidit sanctus Hugo Episcopus in somnis, Deum in ea eremo, quæ Carthusia dicebatur, suæ maiestati domum exedificantem, septem quoque stellas colore rutilo, in orbem dispositas, & à terra paululum subleuatas, ab illis celestibus situ, motu, colore & splendore discrepantes, itineris ducatum sibi præstantes. Et cum de ea visione cogitaret, septem viri, beatus Bruno cum sex socijs, ad fores palatii adstunt. Eius rei meminit vir venerabilis Guigo in Vita, quam scripsit, eiusdem beati viri. Adest, inquit, magister Bruno, vir religione scientiaque famosus, honestatis & grauitatis ac totius maturitatis quasi quoddam simulacrum. Habebat autem socios supra memoratos: quarebant verò locum eremiticæ vitæ congruum, necdumque repererant. Hæc Guigo. Cum ergo nunciatum esset Episcopo, viros septem stare præ foribus, qui cupiant cum ipso colloqui, confestim eos iubet introduci. Ingressis illis, & ad pedes eius humiliter prostratis, optatam impertit benedictionem. Cumque ab eo eleuati, pariter confedissent, causam aduentus eorum diligenter inquirunt. Sanctus Bruno, quid Parisijs vidissent & audissent, & quemadmodum ipsi inter se de vita solitaria complectenda sanctè conspirassent, exponit, & locum poenitentiae aptum petit ab Episcopo. At ille præ rei nouitate primum obstupescit: sed tamen accuratè contemplans eorum conuersionem, animi constantiam, ardui propositi, pluribus quandoque profuturi, & visioni suæ accommodati magnam vtilitatem, cum ingenti gaudio eos amplexatur, & non modò libenter, sed etiam reuerenter excipit illos, & tractat peramanter ac benignè. Diuino quoque spiritu eum docente, intelligit iam visionem, eisque totam commemorat, locumque quem expeterent, sibi iam diuinitus demonstratum dicit. Septem enim viros, terrena respicientes, deserta loca inquirentes, & pro celestium desiderio, studio ac amore, instar stellarum micantes, nihil ambigebat illis, quas viderat, stellis esse designatos.

Vide vitam eius Tom. 2. 1. Aprilis.

Humanissime excipitur S. Bruno cum suis ab Episcopo.

Cap. 10. Episcopus præclare eos hortatur ad perseverantiam. Heb. 11.

Itaque volens eos hortari ad perseverantiam, quæ sola obtinet æternæ salutis amplissimas coronas, ex Apostolo Paulo locum illum protulit, ubi sic ait: Sancti, quibus dignus non erat mundus, egentes, angustiati, afflicti, circueverunt in melotis, in pelli-bus caprinis, in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cavernis terræ. Horum exempla inquit, sequi, & in eorum vestigijs insistere, laudabile & valdè salutare est, sed difficile certè, in his præsertim regionibus frigidis, quæ non sunt vti Aegyptus & Palaestina. Vobis autem locus diuinitus assignatus, est eremus quædam in altissimis montibus, quam Carthusiam vocant, ampla illa quidem, sed prorsus inculta, atque à nemine habitata, solis feris peruia, hominibus verò & cæteris domesticis ani-

Descriptio Carthusæ.

animantibus, propter loci asperitatem, penè incognita & inaccessa. Altas & tãquàm excisas hincindè rupes & scopulos, arboresque sylvestres & infrugiferas habet: estque supra modum frigida, & magna anni parte niuibus operata. Tum quoquè ad eò prærupta, sterilis & infructuosa est, vt nihil in ea neque seri, neque meti possit. Ad eam verò etiã accessus & aditus difficilis & periculosus est, propter duas præcellas rupes, quæ cùm directè in sublime sese subrigât, in ipso vertice propemodùm coalescere videntur, ità vt introeuntibus & horrore sint, & terrori. In eius medio fluuiolus est, qui ex montibus illis collectus, cum ingenti murmure instâr torrentiũ aut aquarum inundantium decurrit. Et vt multa paucis compræhendam, tanta est eius eremi asperitas & horror tantus, vt carceris cuiusdã potius, quàm humanæ habitationis nomen mereatur: nec facile sanè videretur, vt quisquam illic absque singulari Dei præpotentis beneficio habitare, aut certè diũ perdurare queat. Nõstis autem vos ipsi, fratres mei, quàm turpe & probrosum sit, post missam manum ad aratrum, retrò adspicere. Nõ. Luc. 9. stis vxorem Lot, vbi respexit, ibi constituisse, & in salis statuam conuersam esse, vt suo Gen. 19. prudentes condiret exemplo.

Hęc & pleraq; alia cùm dixisset ille beatissimus antistes, sanctus Bruno respondit: ^{Cap. 11.} Reuerà terribilis est locus iste, reuerèdissime pater, & posset sua ista immanitate ab- ^{Constantia} terrere nos, si nos huc alio animo accessissemus, quàm vt talis nobis detur locus, ^{S. Brunonis & sociorũ.} omnia Christi amore perferre cupientibus. Et licet fragiles nos simus & infirmi sanè, at tamè diuina freti misericordia, qua nos nitimur, & non viribus nostris, planè nobis persuademus, qui nobis præstitit huc veniendi animũ & promptam voluntatem, eum quoquè perseuerandi daturum facultatem. Quamobrem humiliter & obnixè precamur, nè nostrũ differas desiderium, neque nos in hac petitione nostra patiaris ferre repulsam. Cernens verò beatus antistes eorum constantiam, & immotum perseuerandi propositum, ità ait ad eos: Equidem sanctũ hoc desiderium vestrum, dilectissimi, & probo valdè, & summo perè complere appeto, & iam nunc ad locum opatum ^{Eremus Carthuse datur eis.} & ostensum diuinitus vos perducam. Deditque eis eremum Carthuse, & quicquid in ea iuris & actionis haberet. Promisit etiam, se idem impetraturum ab alijs, qui aliquid sibi in ea iuris vendicarent: tum quoquè constructurum se domum in ponte, qui est inter eas, quas diximus, rupes duas, vt possent ab ingressu arceri foemina, atque etiam viri arma ferentes: denique prohibitorium illic venationem & piscationem omnem. Post hæc complectens eos, fleuit super singulos præ gaudio, laudans & benedicens Deum pro illorum aduentu: detinuitque eos apud se, & ex itinere fatigatos, pro sua humanitate ad dies aliquot reficiendos curauit.

Ijs exactis diebus, ascenderunt in montem, atque incolere cœperunt Carthusia ^{Cap. 12.} solitudinem circa solennitatem natiuitatis sancti Iohannis Baptistæ, anno salutis no- ^{Inhabitar ab eis.} stræ millesimo octogesimo quarto, antecedente, comitante, ac dirigente & adiuvante eos in omnibus, res quoquè necessarias eis suppeditante beato Hugone Episcopo. Extructa tum ab illis est in editiori montis parte, quæ nunc dicitur, Ad beatã Mariam de Casalibus, ecclesia, & parua domicilia vel cellula apud fontem, qui vsque in præ- ^{Fons S. Brunonis.} sents fons sancti Brunonis appellatur, haud procul ab ea ecclesia distantes, sed inter se tamen alia ab alijs separata, nè alter alterius quietè & solitudinem interturbaret. Atque in ijs cellulis singulis bini fratres degebant, & quemadmodùm prisca illi Aegyptij monachi, silentio, orationi, lectioni, cordis puritati, & rerum diuinarum contemplationi vacabant, certis etiam horis operi manuum, præsertim conscribendis libris, in- ^{Exercitia Carthusianorum.} cumbentes, tum vt suæ inopiæ consulerent, tum etiam vt nè quam darent occasio- nem illis, qui quarunt occasionem, sanctum eorum institutum calumniandi, quòd nullam Ecclesiæ Dei nauarent operam, sed suis duntaxat rebus studerent. Solent enim imperiti homines eos ociosos & sanctæ Ecclesiæ parùm vtilis existimare, qui ab hominibus separati, soli Deo & sibi duntaxat vacent. Nesciunt enim id genus, spi- ^{In solitudi- ne Deo vacare est optima pars.} rituum rerum ignari & rudes, quantum possint apud Deum efficere preces sancto- rum hominum, etiam in abditissimis solitudinibus commorantium, idque ob vitæ puritatem & innocentiam, quam facilius rueri possunt, qui extra homines viuunt, quam qui hominum turbis admiscuntur, nisi sancta, vt id faciunt, eos cogat obedien- ^{NE} tia, quando etiam ethnicus quidam dicere potuit, se nunquam fuisse inter homines, quin seipso minor rediret. Sed tamen sanctissimi patres nostri, qui Carthusianæ vitæ prima iecèrè fundamenta, nihil tale sibi tribuentes, etiam libris scribendis operam dare voluerunt, & vt sui successores id facerent, hortati sunt, vt saltem manibus ver-

bum Dei prædicarent, quando ore non possent. Sic enim loquuntur statuta patrum antiquorum.

Cap. 13.
Psal. 54.

Psal. 39.
Psal. 146.

Sanctissimè
uiuunt.
2. Cor. 6.

Cap. 14.

S. Brunonis
Encomion.

Carthusia-
nus Ordo p
ceteris suū
retinet de-
corem.

Cap. 15.

Insignis hu-
militas S.
Hugonis
Episcopi.

Amor soli-
tudinis.

Itaque his & alijs pijs exercitijs sese occupantes, omnē curam suā, vt Psalmista ad-
monet, super Dominū iactabant, nec quicquam de crastino solliciti erant, earum re-
rum, quæ ad diem crastinum pertinerēt, cogitatione omni in Dominum reiecta, non
ignorantes illud propheticum: Ego autē mendicus sum & pauper, sed Dominus soli-
citus est mei, cuius est terra & plenitudo eius, qui dat iumentis escam ipsorū, & pullis
toruorū inuocantibus eum. Tanta verò in illis charitas inerat, vt alij alios mutuis offi-
cij anteuertere conarentur: tantaq; humilitas, vt certatim corū, quæ rectè fecissent,
laudem & gloriā in alios transferre singuli cuperent. Sed itā fiebat, vt dum quisq; vult
sub alterius umbra delirescere, repercusus virtutum splendor omnes præclaris illu-
straret. Erat in cunctis spectata morum grauitas & maturitas, & nihilominus inter tot
virtutū ornamenta, horror & contemptus vanitatis omnis, quæ haud secus, ac tinea
pānos, virtutes & merita omnia exedit. Licebat in eis Angelicā admirari vitam. Viue-
bant in multa patientia, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate,
in suauitate, in spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei.

Initiō quidem, cum in eam solitudinem peruenissent, casas veriūs, quā cellas, sibi
extruxerunt. Inter eos autē degens vir sanctissimus Bruno, & fundamenta Carthusia-
næ religionis iaciens, verbis & exēplis præclare eos instituebat. Vt enim inter astra sol,
sic ille inter alios vitæ sanctitate excellere videbatur. In eius pectore æterna patris
eterni sapientia Christus Dominus tanquā in sublimi arce residebat, & spiritus san-
ctus sibi gratissimū condiderat domicilium. Sublimis enim & ardui instituti futurus
architectus, singulari debuit cælestis gratiæ prærogatiua eminere. Apparet autē sanè,
etiam ante Carthusiæ habitationē, virum eum fuisse raræ cuiusdā probitatis, integri-
tatis, & grauitatis, quod partim testatur ea, quæ suprà dicta sunt, & confirmant etiam
alia, quæ dicturi sumus. Indè ergò colligi facillè potest, qualem ille se tum præbue-
rit, cum iam toto mundo contempto, vitam voluit ducere eremiticam, id est, rebus
huius mundi emortuam, & solis cælestibus inhiantem. Qui enim inter homines de-
gens, & mundi huius prosperis successibus florens, virtutis studiosus fuit, multo sanè
præclaris & sublimis in horrida illa solitudine itā se comparauit, vt non solum vir-
tutis studiosus, sed etiā virtutum omnium eximio splendore ornatus videri iurè pos-
set. Nec dubiū, quin ab eius excellenti sanctitate in omnia Carthusiani instituti mo-
nasteria, illustria virtutum dimanarint exempla, quibus effectum sit, vt Carthusianus
Ordo hodieque præ ceteris, quod tamen pace omnium dictum volumus, priscum il-
lum rigorem suum retinere videatur: non quòd nihil de eo remiserit, sed quòd non
ab eo sic deflexerit, vt magnam aliquam ruinam fecisse censendus sit. Remissæ sunt
non nihil paucis tolerabiles abstinentiæ illæ, sed tamen manet perpetuus piscium
esus, multa ieiunia, prolixæ vigiliæ, diurnæ preces, multa que alia carni sanè molesta.

Porro beatissimus Hugo Episcopus, cuius sanctitatis fama celebris iam in omnes
se regiones effuderat, tametsi eos omnes, qui cum sancto Brunone in Carthusiæ ere-
mo degebant, multo amore & veneratione prosequeretur, at ipsum tamen Bruno-
nem quòd in eo maiora cerneret diuinæ gratiæ ornamenta, in tanto honore & reue-
rentia habuit, vt eius consilij non aliter, quā præceptis Abbatis, obtemperaret. Et
licet, vt ait in eius Vita Guigo, etiam prius diuini amoris totus arderet incendijs, non
aliter tamen ad disciplinæ cælestis exercitia eorum exemplis & familiaritate infer-
buit, quā si flammanti quis faci plures circumponat alias ardentem. Eratque cum eis
non vt dominus aut Episcopus, sed vt socius & frater humilimus, & ad cunctorum,
quātum in ipso erat, obsequia paratissimus, adeò vt vir venerabilis Guilielmus, Prior
tunc sancti Laurentij, postea S. Theofredi Abbas, magistro Brunoni etiam ipse reli-
giosa deuotione non mediocriter alligatus, beati Hugonis contubernalis (bini quip-
pè tunc per singulas inhabitabant cellas) apud magistrum Brunonem non leuiter
conquereretur, quòd penè omnia, ad humilitatē spectantia, intrā cellam sibi præri-
peret officia, & Episcopus non secum saltem vt socius, sed potius conuersaretur vt fa-
mulus: non licere sibi, tristis asserens, ex seruilibus operibus quicquam attingere,
quæ iuxta morem debebant per vices efficere, eo sibi cuncta præripiente. Intantum
autem eremum deuotus incolebat & sedulus, vt eum magister Bruno nonnunquam
exire compelleret, Ire, dicens, ire ad oues vestras, eisque, quod debetis, exoluite. Vo-
lebat etiam eo tempore, magnæ paupertatis & humilitatis ardore succensus, equita-
turas

turas suas cunctas vendere, & diuiso pauperibus precio, proprijs pedibus in prædicatione discurrere. Sed homo profundi cordis magister Bruno non consensit, timens ne apud se forsan extolleretur, aut à cæteris de singularitate iudicaretur Episcopis, aut (quod dubium non erat) id ipsum propter asperitatem & inæqualitatem consummare non posset itinerum. Ità quidem in beati Hugonis Vita (quam Lector offendet Tomo secundo, primo Aprilis die) scribit is, quem diximus, Guigo, grauis in primis author & fide dignissimus. Potest autem ex his perspicuè animaduerti, quantæ authoritatis & existimationis fuerit beatus Bruno apud tam insignè Episcopum, vt qui ei haud secus, atquè suo Abbati, raro eximiè humilitatis exemplo, obedièrit, ob eius proculdubiò excellentem sanctitatem & sapientiam. Sunt qui scribant, eundem Episcopum à beato Brunone Carthusiani instituti habitum monasticum accepisse. Eo quoquè instante & efficiente, circunvicini omnes, tam ecclesiastici, quàm nobiles & plebeij, prona voluntate dedère beato Brunoni & fratribus eius, perspecta eorum tam sancta, honesta & religiosa conuersatione, quicquid iuris obtinerent in Carthusiæ montibus, & intrà limites eius deserti.

Etsi autem beatus Bruno, olim in mundo celebris, iam omni mundi huius calcata gloria, in eremo latitare, solique Deo ardenti amore ac desiderio inhærere, gustare quàm suavis sit Dominus, atque extra eum prosus nihil appetere summopere studeat, non potuit tamen vsquequaque voto potiri suo. Nam cum non totos sex annos in illa exigua quidem, sed sancta sodalitate exegisset, Pontifex Vrbanus secundus, qui olim beati viri discipulus fuerat, cum ad illud sublime præcipui honoris fastigium euectus esset, cuperetque tantum munus accuratè implere, non immemor egregiæ virtutis & illustris doctrinæ eius sui præceptoris, acciuit eum per literas ad sanctæ Ecclesiæ præstanda officia grauius præcipiens, nè venire ad Urbem cunctaretur.

Illo Pontificis mandato perlecto, ingens dolor inuasit fratres & filios eius omnes, nec admittebant consolationem, protestantes se nullo pacto in ea vasta solitudine posse perdurare, si tanti patris præsentia orbarentur: se quidem mansuros, si maneret ipse: sin abiret, se pariter abituros. Eorum lachrymis vir piissimus valdè consternatus, & multa commiseratione permotus, cum ipsi quoquè acerbissimum videretur post tantam amicæ solitudinis quietem, tantam animi tranquillitatem & conscientie serenitatem ad mundi huius curas & strepitus reuocari, eos blandè consolari nitebatur. Sciebat enim scriptum esse: Qui vos audit, me audit: itemque: Omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit: atque ea causâ Pontificis mandatum non aliter accepit, quàm cælesti oraculo ad se delatam vocem esset accepturus: atque ad fratres: Manere vobiscum, mihi, in Domino dilectissimi fratres, gratissimum: separari à vobis, grauissimum: sed mandatis Apostolicis obedire, vt ipsi quoquè nōstis, necessarium est. Scitis in eius locum successisse Pontificem, cui dictum est à Christo, Pascere oues meas. Non potest ergo numerari in ouibus Christi, qui non vult illi parère, cui Christus commisit pascendas oues suas. Ecquid verò mihi prodesse queat, hinc vobiscum corpus afficere inedia & ieiunijs, durisque suscepti instituti laboribus & exercitijs atterere, si interim per inobedientiam perdam animam meam? Nolite igitur, fratres mei, importunis hisce lachrymis affligere cor meum, & dolores meos doloribus vestris cumulare: sed in qua vocatione vocati estis, in ea permanete, atque in hoc loco perseuerete. Confido autem in Domino, qui per nos humiles sibi habitaculum in hoc deserto construere visus est beato Hugoni Episcopo, quod propositum gratiæ suæ hoc nostro diuortio non patietur in irritum redigi: sed potius præstabit pro benignitate sua, vt ego in hac tentatione, mihi sanè permolesta, obediens & fidelis inuentus, eius auctus benedictione, ad vos latus reuertar. Nec dubitare debetis, etiamsi corpore ad tempus à vobis abero, quin semper vobiscum spiritu sim futurus.

Hæc illo dicente, omnes cum lachrymis eleuant vocem, aiuntque ad eum: Tu es, pater venerande, post Deum spes nostra, tu refugium nostrum, tu consolatio & consilium nostrum. Te ergo recedente, quid nos facturi sumus? aut te absente, ad quem recurremus? Erimus profectò sicut oues non habentes pastorem. Quamobrèm si ad Pontificem te trahit obedientia, tecum nos vnà trahat supereminens charitas, quæ est in Christo Iesu, quam separare & conuellere non poterit neque mors, neque vita, neque vlla creatura. Audiens hæc beatus Bruno, cernensque eos nullam admittere consolationem, nec persuadere se illis posse, vt in Carthusia manerent, nè locus ille iam Deo dicatus, ad manus laicas & prophanas rursus deuolueretur, quod

Multi de-
fert consil-
js S. Bruno-
nis.

Cap. 16.

Vrbanus 2.
vocat ad urbem S. Brunonem.

Cap. 17.

Luc. 10.
Rom. 13.

Iohan. 21.

In ea vocatione qua quis vocatus est à Deo, permanendum est.

Cap. 18.

Fratres nolunt sine illo manere in Carthusia.

Rom. 8.

prudenter ille timebat, commendauit & dedit eum venerabili viro Siguino Abbati Casa Dei, qui fuit vnus ex primis donatoribus: sed ita tamen id fecit, vt omnino constitueret reuerti cum suis ad Carthusiam. Peraçis autem omnibus, percepraque beatissimi Hugonis Episcopi benedictione, vrgente Pontificis mandato, Romam profectus est. Potest autem ex his quoque non obscure perspicui, quam eximia fuerit virtute præditus, à quo sic pendebant religiosi fratres illi, vt vitam ipsam prorsus insuauem & molestam sibi putarent, si eius præsentia frustrari ipsos oporteret.

Cap. 19.
A Pontifice
humaniter
accipitur.

Vbi autem beatus Bruno Romam venit, Pontifex eius aduentu mirè exhilaratus, humanissimè eum excepit, quippè quem vnice amaret & veneretur, atque in primis & intimis consiliarijs & fidelibus amicis semper eum habuit, eius consilijs in arduis Ecclesiæ negocijs nunquam non vtens. Conuenerunt autem ad eum, agente id spiritu Dei, fratres omnes, quos in Carthusia apud se habuerat, & multo dolore affici cœpère, ipso vel maximè dolente, quòd Carthusiæ solitudinem, quam Dominus sibi elegerat, reliquissent. In mentem enim eis veniebant, non carnes, aut cucumeres & pepones, vt illis murmuratoribus Israëlitis in deserto, sed sanctæ meditationes, feruentes orationes, studiosæ lectiones, & spirituales consolationes, quibus in Carthusiano deserto perfrui erant: nec poterant erumpentes cohibere lachrymas, cum cernerent ex tam alta quiete & tranquillo silentio in molestissimos strepitus & varios rerum tumultus se coniectos esse. Sed cum beatus Bruno à Pontifice recedendi copiam necdum impetrare posset, persuasit fratribus, vt ad Carthusiam

Num. 11.

Carthusiani
fratres, reli-
cta Vrbe, re-
deunt ad Car-
thusiam.

redirent, obtinuitque à Pontifice literas ad Abbatem Siguinū, vt Carthusiæ eremum ipsis restitueret. Prefecit quoque eis suo loco Priorem Lauduinum, quo duce omnes ad Carthusiam reuersi sunt. Animaduertit ex his quoque Lector, quis vir fuerit beatus Bruno, quem tanti fecerit ipse totius pastor Ecclesiæ, quemque tantum apud se familiaritatis & authoritatis locum habere voluerit. Nos nolumus exaggerare singula, nè prolixi simus.

Cap. 20.
Restituitur
eis Carthu-
sia.

Postquam autem fratres cum Lauduino in Carthusiam venère, & Pontificis literas Siguino Abbati exhibuerunt, fratribus eius cœnobij assentientibus, præsentè S. Hugone Gratianopolitano Episcopo, & Hugone Lugdunensi Archiepiscopo, liberè eis desertum Carthusianum remisit, & tum illis, tum successoribus eorum perpetuò tradidit possidendum. Et hæc quidem primæ fuere Romani Pontificis literæ de Carthusiano instituto, quæ magno sunt documento, ab ipsis Carthusianæ religionis initiatorijs, eam à Sede Apostolica approbatam esse. Ab eo autem die Carthusiana solitudo semper in Carthusianorum ditone permansit, simulque Carthusiana religio vsque in præsens illic perdurat. Vbi verò sanctus Bruno, in Pontificis curia degens, fratres illos incolumes ad Carthusiam reuertisse, locumque illum obtinere, & tranquilla pace ac quiete frui cognouit, crebrò ad eos scripsit, hortans illos, vt in via Domini constanter perseuerarent.

Scribit ad
eos S. Bruno

Cap. 21.

Mali homi-
nes eis ma-
gnos injci-
unt scrupu-
los.

Verum non defuit in hoc spiritali paradiso tortuosus ille coluber & serpens antiquus. Presentiens enim iam tunc, quanta ad ipsum reditura essent damna ac detrimenta ex illo præclaro sublimis & Angelicæ vitæ instituto, cuius fundamēta tum substruebantur, immodicam illis fratribus pusillanimitatem & perplexitatem iniecit, adhibitis ad eam rem, tanquam aptissimis instrumentis, quorundam malignorū hominum linguis fraudulentis & fallaciosis: qui nouitatis eos insimulantes, aiebant illos in mortis discrimen sese conijcere. Et effectum sanè est ab illis, vt optimi patres prorsus dubitarent, quidnam agendum ipsis esset, tum propter susceptæ vitæ austeritatem, tum propter deserti illius horrorem & vastitatem, in qua, illorum nequam hominum moti sermonibus, in vitæ periculum se venturos etiam ipsi iam formidabant. Contrà autem non parùm verebantur, si inde recederent, se Deum & stellas duces, quas Episcopus Hugo viderat, offensuros. His perplexitatibus aliquandiu benè multum exagitatiss illis, ecce benignissimus Deus, qui nunquam deserit sperantes in se, mittit ad eos, his de rebus inter se colloquentes, virum venerabilem, cano capite, crispo capillo: qui ait ad eos: Perplexi estis, fratres, vtrum hoc in loco permanere, vel ex eo excedere debeatis. Sed ego dico vobis verbis omnipotentis Dei, beatissimæ Dei genitricis, Virginem perpetuam vos in hoc deserto loco conseruaturam, si in eius honorem quotidie legere velitis preces eius Horarias. His dictis, repente ab eorum oculis ablatas est. At illi incredibili affecti gaudio, illam sacrosanctam Virginem, cui scirent eius filium, Regem im-

Cælesti vi-
sione cõfir-
mantur.

immortalem omnium seculorum, nihil negare posse, patronam totius Carthusiani instituti sibi delegerunt, & beatissimum Domini Præcursorem Iohannem, patronū. Hominem autem illum, qui eis apparuit, sanctum Apostolum Petrum fuisse indè vel maximè cōiiciebant, quòd eius successor Vrbanus secundus, in Cōcilio Claromontensi beatissimæ matris Dei preces horarias à toto Clero dicendas instituit. Ex hac autem visione aded sunt confortati in Domino, vt neque mors, neque vita illos separe posset à charitate Christi.

Preces Ho-
rariæ beatae
Virginis in-
stituta.

Cum autem beatus Bruno summo Pontifici ad annos paucos strenuam nauasset operam, nec parum Ecclesiæ Dei profuisset consilio, prudentia & sapientia sua, molestissimè interim ferens curiæ strepitus & tumultus, quibus posthabitis, optabat semper redire ad tranquillum vitæ solitariæ portum: tandè vltra ferre non sustinens tanti desiderij flammam, antequàm Pontifex è Placentia abiret in Gallias, multa precum instantia vix tandè obtinuit ad suam eremum recedendi, aut certè aliam, si sic visum esset, expetendi copiam & facultatem. Per id tempus, annuente eodem Pontifice, electus fuit vir sanctissimus Reginensis ecclesiæ, quæ est prima totius Calabriae metropolis, Archiepiscopus, multusque in eo erat Vrbanus Pontifex, vt eum in eadem dignitate confirmaret: sed non ignorans ille, quot periculis, quot curis & molestijs eiusmodi Ecclesiasticæ functiones obnoxia sint, noluit electioni præbere assensum: neque id pertinaciter tamen, sed modestè & humiliter, solo quietis amore, seruata erga Pontificem obedientia & submissione, & erga proximos charitate. Tandè cum bona venia & benedictione Pontificis à curia discedens, Calabriae deserta loca expetijt, adiunctis sibi aliquot eiusdem propositi viris, quos iam vitæ eius odor bonus & feruentes exhortationes ad mundi contemptum adduxerant. Didicerat enim in Calabriae regione multas esse solitudines, agendæ poenitentiæ & vitæ solitariæ con-
fectandæ aptissimas. Maluisset ille quidem, quod etiam crebrò apud se constituerat, redire in Carthusiam ad fratres charissimos, quos ed remiserat: sed quia summus Pontifex cum sua curia proficiscebatur in Galliam, in cuius finibus Carthusia sita est, verebatur, si ipse quoquè ed se conferret, nè aut curiam declinare non posset, aut illam non reliquisse, sed sequi videretur. Potius igitur visum est Calabriam petere, nihil interim mutata voluntate suos in Carthusia reuiscendi, compositis sedatisque rebus. Satis hoc declarant literæ, quas ex Calabriae solitudine fratribus in Carthusia degentibus scripsit, in quarum calce sic habet: De me autem, fratres, scitote, quoniam vnicum mihi post Deum est desiderium veniendi ad vos & videndi, & quandò poterò, opere adimplebo, Deo adiuuante.

Cap. 22.

Recusat Ar-
chiepisco-
patum Rhe-
ginensem S.
Bruno.

Assumptis
locijs ali-
quot, Cala-
brici deserta
expetit.

In ipsa autem Calabria venit ad quandam eremum, cui Turris nomen est, in dice-
cesi Squillacensi: ibique non cellas alicuius precij, quòd sumptus non suppetere-
nt, sed casas humiles ex vili quidem materia, sed in Christo preciosa, ædificauerunt. Quan-
ta autè vitæ integritate & sanctitate cum suis illic versatus sit, quibus vacauerit pieta-
tis & religionis exercitijs, quis verbis explicare queat? Potest quidem id aliqua ex parte innotescere ex epistola, quam vir sanctus scripsit ad Radulphum Rhemensis Eccle-
siæ tunc Præpositum, postea Episcopum, vbi inter cætera ait: In finibus Calabriae cum
fratribus religiosi, & aliquot benè eruditissimi, qui in excubijs persistentes diuinis, expe-
ctant reditum Domini sui, vt cum pulsauerit, confestim aperiât ei, eremū incolo, ab
hominum habitatione satis vndique remotam. De cuius amoenitate, aërisque tem-
perie & fospitate, vel planitie ampla & grata, inter montes in longum porrecta,
vbi sunt virentia prata & florida pascua, quid dignum dicam? Aut collium vndique
leniter se erigentium prospectum, opacarumque vallium recessum, cum amabili
fluminum, riuorum, fontiumque copia, quis sufficienter explicet? Nec irrigui desunt
horti, diuersarumque arborū fertilitas. Verum quid his diutiùs immoror? Alia quip-
pè sunt oblectamenta viri prudentis, gratiora & vtiliora valdè, quia diuina. Verum-
tamen arctiori disciplina studijsque spiritualibus animus infirmior fatigatus, sapiùs
his releuatur ac respirat. Arcus enim, si assidue sit tensus, remissior est, & minus ad
officium aptus. Quid verò solitudo eremi que silentium, amatoribus suis vtilitatis
iucunditatisque conferat, nõrunt hi solum, qui experti sunt. Hic nanque viris stre-
nuis tam in se redire licet, quàm libet, & habitare secum, virtutumque germina in-
stanter excolere, atque de paradisi feliciter fructibus vti. Hic oculus ille conquiritur,
cuius sereno intuitu vulneratus sponso amore, quo mudo & puro cõspicitur Deus.
Hic ociū celebratur negociosum, & in quieta pausat actione. Hic pro certaminis

Cap. 23.

In deserto
Turræ de-
git.

Ex Episto-
la S. Bruno-
nis.
Luc. 12.

Spirituali-
bus studijs
quædam ad-
miscenda le-
uamenta.

Cant. 4.

labore repensat Deus athletis suis mercedem optatam, pacē videlicet, quam ignorat mundus, & gaudium in spiritu sancto. Hæc est illa Rachel formosa, pulchra ad spectu, à Jacob plus dilecta, minus filiorum ferax, quam Lia fecundior, sed lippa. Pauciores enim sunt contemplationis, quam actionis, filij. Veruntamen Ioseph & Benjamin plus sunt ceteris fratribus à patre dilecti. Hæc pars illa optima, quam Maria elegit, quæ non auferetur. Hæc Sunamitis pulcherrima, sola in omnibus finibus Israel reperta, quæ Dauid foueret senē, & calefaceret. Hæc in illis literis scribit vir sanctus, è quibus in eius eximiā prædicationem multa peti possent, sed nos ad alia transimus.

Cap. 24.

Postquam in ea Turrensi eremo beatus Bruno primùm habitare cœpit cum socijs, accidit, Deo id efficiente, vt quodam die Rogerius Comes Calabriae cum non paruo suorum grege & multa canū frequentia in eadem solitudine venationi incumbens, ad eum locum, quem sibi incolendum sumpserant serui Dei, totius rei nescius perueniret. Vbi cum canes sagaciter diuersa ferarum vestigia explorarent, ad casus, in quibus beatus Bruno cum fratribus commorabatur, accurrerunt, atque illic fixis pedibus, magno latratu indicabant domino suo, opimam se reperisse prædam. Comes id conspicatus, ocyus cum suis aduolat, offendit patres illos in speluncis suis flexis genibus, erectisque in cælū vultibus ac manibus simul orantes & laudantes Deū.

Eccē quomodo vir sanctus, casus potius quàm aulam elegit.

Tum ille magna admiratione repletus, ab equo, cui insidebat, desilit, piè & comiter illos salutat: qua causa eò aduenerint, & quæ eorum sit conditio, accuratè perquirat. Postquam ex eis didicit omnia, impensè lætatus est, laudans & glorificans Deum, qui tali ipsum præda dignum iudicasset. Persuadebat enim sibi, neque id temerè, se terramque suam eorum meritis & precibus apud Deum, adiutum & in pace conseruatum iri. Atque ea causa, vt possent illic quietius viuere & diutius permanere, dedit eis ecclesiam sanctæ Mariæ & beati Stephani de eremo. Vbi sanè etiam crebrò eos inuisit, & res vitæ degendæ necessarias eis tribuit, & ea, quæ ad salutem animæ pertinerent, libenter ab eis audiuit. Ipsum verò beatorum Brunonem, aliorum pastorem & patrem, non solùm præ ceteris arctius complectebatur, sed etiam sapius ad se euocabat, multamque ei præstans reuerentiam, semper eum primo loco habuit in domo sua, eiusque consilijs libenter parebat, & precibus, quibus plurimùm fidebat, perpetuò sese commendabat. nec eum sefellit opinio. Eius enim beati viri meritis Dominus à præsentissimo periculo & structis ei periculis illū liberauit: id quod Comes ipse in Dei gloriam, & ob diuulgandam vbique sancti Brunonis sanctitatem, literis suis testatum reliquit in hæc verba:

Cap. 25.
Literæ Rogerij Comitæ Calabriae & Siciliae.

Ego Rogerius, diuina misericordia Comes Calabriae & Siciliae, nota esse volo omnibus fidelibus Christianis beneficia, quæ mihi peccatori concessit Deus orationibus reuerendi mei fratris Brunonis, pijsissimi patris fratrum, qui habitant in ecclesijs sanctæ Mariæ de eremo, & sancti Stephani protomartyris, quæ sitæ sunt in terra mea inter oppidum, quod dicitur Stillum & arenam. Cum essem in obsidione Capuæ Calendis Martij, & præfeciissem Sergium, natione Græcum, principem superducentos armigeros nationis suæ, & exercitūs excubiarum magistrum: qui satanica persuasione præuentus, prius ipsi principi Capuæ, promittenti auri nō modicā quantitatem, ad inuadendum me meumque exercitum, noctū aditū pollicitus est se præbere. Nox proditiōnis aduevit, princeps Capuæ eiusque exercitus iuxta promissum est paratus ad arma. Dumque me sopori dedissem, interiecto aliquanto noctis spatio, adstitit cubili meo quidam senex reuerendi vultūs, vestibus scissis, nō valens lachrymas continere. Cui cum in visu dicerem, quæ causa ploratus & lachrymarum esset, visus est mihi durius lachrymari. Iteratò quærenti mihi, quis esset ploratus, sic ait: Fleo animas Christianorum, teque cum illis simul. Exurge quamprimùm, sume arma, si liberare te Deus permiserit, tuorumque animas pugnantium. Hic mihi per totū videbatur, velut si esset per omnia venerabilis pater Bruno. Expergestus sum cū terrore grandi, pro visione pauescens. Illic sumpsi arma, clamās militibus, vt armati equos cōscenderent, visionē si vera esset, satagens cōprobare. Ad quē strepitum & clangorē fugientes impius Sergius eiusque sequaces, subsecuti sunt principē Capuæ, sperantes se in dictam ciuitatem confugium habuisse. Ceperunt autem milites, inter vulneratos & sanos, centum sexagintaduos, à quibus visionem fore verā cōprobauimus. Reuersus sum, Deo volente, vicesimanona Iulij mēsis Squillacium, perhabita Capuæ ciuitate, vbi fui per quindena continuā infirmatus. Venit verò iam dictus venerabilis Bruno cum quatuor de fratribus suis, qui me suis sanctis deuotisque colloquijs consolati sunt.

Magno miraculo seruatur.

Cui

Cui reuerendo viro visionem retuli, & humiles gratias egi, qui de me etiam absente suis in orationibus curam habuisset. Qui se humiliter asseruit non ipsum fore, quem credidi, sed Dei Angelum, qui adstat principi tempore belli. Rogavi quoque ipsum humiliter, vt propterea de rebus meis in terra Squillacensi sumere dignaretur largos redditus, quos donabam. Renuens ille, recipere nolle dicebat, quod ad hoc domum sui patris meamque dimiserat, vt omnino de rebus extraneis liber, deseruiret Deo suo. Hic fuerat in tota domo mea, quasi primus & magnus. Tandem vix ab eo impetrare potui, vt gratis acquiesceret sumere modicum munus meum. Donauit enim eidem patri Brunoni eiusque successoribus ad habendum in perpetuum absque temporali seruitio monasterium S. Iacobi cum castro, & quamplura, res & bona alia, cum amplissimis libertatibus, in dictis literis specificè declaratis. Hæc Comes ille.

Liberalitas eius in S. Brunonem & fratres.

Hac autem Comitis liberalitate & donatione fretus beatus Bruno, condidit ibi primum ecclesiam in honorem matris Dei apud specum quandam subterraneam, in qua ipse morabatur. Deinde extruxit etiam alteram, haud procul ab illa distantem, in honorem sancti protomartyris Stephani, cum monasterio illi coniuncto, in quo ceteri fratres habitabant, sub cura & gubernatione tanti patris Christo militantes. Cum quibus vir sanctus vsque ad diem vitæ extremum in ea perseverauit viuendi ratione & vitæ asperitate, quam antea in Carthusia cœperat & docuerat: interim etiam sollicitè curam eorum gerens, qui in Carthusiæ eremo degebant, præfecto eis, vt antea diximus, magistro Lauduino. Qui quidem vir venerabilis, nè à vestigijs & institutis tanti patris & præceptoris sui defleceret, nè aliter suos institueret, quam ab illo cum socijs fratribus didicisset, iter longissimum suscepit ad ipsam vsque Calabriae eremum, singula accuratius ex illo percontaturus. Sed cum à sanctissimo viro rediret, in manus Giberti schismatici incidit, & cum non posset à sententia deduci, pro iustitiæ defensione in custodia detentus est: vnde paulò post dimissus, non multo interiecto tempore, impollutum Christo spiritum reddidit.

Cap. 26. S. Bruno dum aedificat ecclesias.

Lauduini constantia & decessus.

Incidit verò etiam beatissimus pater Bruno in grauissimam valetudinem, morboque augmenta capessente, quemadmodum sese habuerit, fratres & filij eius his verbis in scripto quodam explicant: Vt sciatis, quanta fiducia, quam certa spe liberationis eius, preces fundatis, transitum illius breui titulo innotescimus, vt in sancta vitæ consummatione, veritatem & perfectionem transactæ vitæ colligat. Sciens enim, quia veni hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad patrem, conuocatis fratribus suis, ab ipsa infantia singulas ætates suas replicauit, & totius temporis sui cursum, scientia & sententia dignum, proclamauit. Postea fidem suam de Trinitate, protracto & profundo sermone exposuit, & conclusit sic: Credo etiam sacramenta, quæ sancta credit & veneratur Ecclesia, & nominatim panem & vinum, quæ consecrantur in altari, post consecrationem verum corpus esse Domini nostri Iesu Christi, veram carnem & verum sanguinem, quæ & nos accipimus in remissionem peccatorum nostrorum, & in spe salutis æternæ. Proximo inde Dominico die sancta illa anima carne soluta est pridie Nonas Octobris, Anno Christi millesimo centesimoprimum, corpusque eius fratres illic honorificè condiderunt. Ad eius sepulcrum huiusmodi Epitaphium appositum est:

Cap. 27.

Innotescimus actus, more eius, seculi.

Nota de Eu charistia.

Primus in hac, Christi fundator ouillis, eremo
Promerui fieri, qui tegor hoc lapide.
Bruno mihi nomen, genitrix Germania, meque
Transtulit ad Calabros grata quies nemoris.
Doctor eram, præco Christi, vir notus in orbe,
Desuper illud erat, gratia, non meritum.
Carnis vincla dies Octobris sexta resoluit,
Ossa manent tumulo, spiritus astra petit.

Eius autem sanctissimam vitam mortemque preciosam consecuta sunt multa miracula, quæ ob eius præclara merita Christus effecit. Post obitum eius & sepulturam, fratres monasterij eius chartas miserunt, vt habet consuetudo, in diuersas prouincias, atque in ipsam quoque Britanniam, quibus & eius è vita decessum significarunt, & vt preces pro sancta illius anima Domino offerrentur, petierunt. Sciebat enim non esse iustum, qui non peccet. Et primum quidem fratres & discipuli eius, deinde etiam alij, qui eum noverant, quibusque cognita erat eius eximia eruditio & vitæ sanctimonia, testimonium de ijs vel prosa, vel carmine, in ijs chartis asseripsere. Quæ omnia commemorare si velimus, nimium prolixi erimus: si prætermittere omnia tot grauissimorum hominum

Cap. 28. Post mortem claret miraculis.

Ecces. 7.

num

Inepta quorundam de S. Brunone persuasio.

Cap. 29.
Præclara multorum testimonio de S. Brunone.

Cap. 30.
Alludit ad illud Lucæ 10. Vnū est necessariū &c.
* id est, eremitica

num testimonia, ingratiitudinis & impudentiæ notam non effugiemus, præsertim quandò ex ijs eximia beati viri sanctitas non obscure potest animaduerti. Et expedit sanè non ignorari ea, quæ annotaturi sumus, vel ob id potissimum, quòd quidam inepti & infulsi homines, & sibi & alijs persuadere ausi sunt, hunc beatum virum eum esse doctorem, quem nos in huius historiæ initio damnatum esse diximus: quod quidem vanissimum est, nescio, cuius somniatoris commentum, cum satis constet, illum damnatum doctorem beatissimo Brunoni & socijs eius occasione præbuisse de vita sanctius instituenda serid cogitandi, & relictis omnibus huius mundi rebus, in horridam solitudinem commigrandi.

Principio Fisciclenfis cœnobij fratres eum reuerèdissimum, religiosissimum, eminentissimum eremitam vocant.

Rangerius discipulus eius, preces oporat offerre Deo omnipotenti, vt qui illū tanta honestauit gratia, tanta pietate decorauit, secundum fidei suæ meritum conferat & coronam.

S. Frigiani Lucēsis Ecclesiæ: Pro tāto viro & tam glorioso volūtariè, inquit, officiū cōmemorationis impēdimus, credētes nos apud Deū eius sanctis cōmendari meritis.

Ecclesia Placentina tam venerabilis viri gloriosissimam nominat animam.

Gratianopolitana Ecclesia, in qua eo tēpore S. Hugo, cuius supra est mentio habitata, sedem Episcopi obtinebat, ita subscripsit: Gratianopolitana Ecclesia, quam dominus Bruno monachus atque eremita sibi eremum facere habitationemque prius destinauit, quanto tunc gauisa est in eius præsentia, eam nimirum existimans perpetuam habere, tanto nunc magis dolet præ cæteris, super tanti tamque incomparabilis viri absentia.

Nos quoque Carthusiæ fratres, pijsimi patris nostri Brunonis, viri valde clarissimi solatio miserabiliter præ omnibus destituti, quid pro illius dilecta anima & sancta faciamus, definire nequimus. Vincunt enim merita beneficiorū eius erga nos, quicquid possumus & valemus.

Nos fratres Casæ Dei, pro sanctitate tanti viri, cuius doctrina & exemplo stirps tanta in Christo fructificauit, septem diebus celebrabimus.

Sanctæ Mariæ Blesensis:

Non est defendendum, nec patris morte dolendum.

Non obiit Bruno, qui partem fixit in vno.

Hunc Deus excepit, comitem pia turba recepit.

Sancti Petri Carnotis:

Concio syluestris, lachrymarum parce fluentis.

Pastoris vita, fidei cultu redimita,

Votum latandi dat nobis, non lachrymandi.

Si mundo moritur, paradisi sede potitur.

Perdomuit carnem, dum cæli tendit ad arcem:

Se sociat Christo, mundo dum migrat ab isto.

O miles Christi, qui pugna victor abisti,

Quam benè certasti, quia certando superasti,

Spernens terrena, stipendia carnis amœna.

Ecclesia S. Faronis vel Pharonis Meldensis:

Cognitus iste satis doctrina erat, atque beatis

Moribus & vita, Bruno sapiens eremita.

Nullus miretur, si Bruno sanctus habetur:

Hoc meruit vita, dici simplex eremita.

Carnotensis:

Ecclesiæ murus Bruno fuit, haud ruiturus!

Nam bonus atque piæ mentis fuit, atque sophiæ

Doctor erat verus: fleat ipsum plebs bona, Clerus.

Iustus, syncerus, morum grauitate seuerus,

Flos erat hic patrum, solamen, gloria fratrum.

Verifactor, diuinæ legis amator,

Semita iustitiæ, fons hic & origo sophiæ,

Lux, speculum mundi, rerum sublime cacumen,

Labentum baculus, miserorum dulce leuamen.

Sanctæ

Sanctæ Mariæ Rhemenfis metropolis :

Hic pater eximius fundator religionis,
 Exemplar sese fratribus exhibuit.
 Dans illis formam spernendi vilia mundi,
 Cælestis patriæ præmia dum sequitur.
 Pro cuius culpa non credimus esse gemendum,
 Quem iam gaudentem credimus in requie.
 Nam si cui sancto requiem bona vita meretur,
 Huic quoque pro meritis summa datur requies.

Merita bo-
 naz vita.

Qui cum multiforme nostra polleret in vrbe,
 Solamenque suis atque decus fieret:
 Cumque faueret ei fortuna per omnia, iamque
 Hunc præferremus omnibus, & merito:
 Nanque benignus erat, omni que peritus in arte,
 Facundusque satis, diuitijsque potens:
 Omnia postposuit Christo, nudumque secutus
 Christum, cum cunctis suscipit hunc eremus.

Apud Rhe-
 menses q̄ cla-
 rus exite-
 rit S. Bruno
 adhuc secu-
 laris.

Item eadem Ecclesia :

Vt seruire Ioseph dominæ contempsit amori,
 Et fugit amplexus incestos mente virili:
 Sic contempta iacet tibi, Bruno, gloria mundi,
 Amplecti dum te cuperet, tibi brachia tendens,
 Multas mundus opes, multos obtendit honores,
 Tuque fuga lapsus, pompali veste reiecta,
 Amplectens eremum, vestiris forte beata.
 Hunc tantum, talem cælestibus esse sodalem
 Credimus: hunc rogat fratrum deuotio tota,
 Vt Domino pro se dignetur fundere vota.

Gen. 39.

Iste vir Eliæ par, Baptistæque Iohanni,
 Hic eremi cultor fuit, & bonitatis amator.
 Hic Abrahæ similis, pius exitit atque fidelis.
 Quem tenerum docuit mater Rhemenfis alumnum,
 Propositi tenuisse fidem latara Brunonem,
 Migrantem ad Dominum lachrymis precibusque salutat.

Compara-
 tur Eliæ, Io-
 hanni Bapt.
 Abrahæ.

S. Dionysij Rhemenfis :

Cunctas liquit opes, cunctos simul orbis honores
 Pro te Christe pater, pro cæli munere pauper
 Bruno, factus iter, quorum fuit antè magister.
 Quatuor vt fontes ex vna parte meantes,
 Quos paradus habet, mundi per regna fluentes,
 Exundant terras: sic hic, quos imbuit, ornat,
 Implet & informat, inflammat, dirigit, armat,
 Cudit & illustrat, & adhuc regit, excolit, aprat,
 Sideris instar erat cunctis, quos ipse docebat.

Gen. 2.

Sucessorum mater Ecclesia: Pijssimi ac Deo dilecti, verè venerabilis Brunonis co-
 gnito sancto ac glorioso decessu, dulciter super tali tantoque viro commoti fuimus,
 orantes, vt eius sanctissimis meritis adiuuemur tam viuui, quàm defuncti.

S. Mariæ Blesensis :

Bruno vir egregiæ probitatis, gemma sophiæ,
 Cuius honestatis sit præsens chartula testis.
 Pacis habet sedem, cæli translatus ad ædem.
 Ergò laudemus Dominum, veneremur, amentus,
 Per quem sanctorum decoratur vita suorum.

S. Mariæ Bernaci :

Doctor doctorum fuit, exemplarque bonorum
 Nostri temporibus Bruno vir eximius.
 Esseque poenalis nil culpæ credimus illi:
 Ipse Deum nobis conciliet meritis.

S. Bruno,
 doctor do-
 ctorum tem-
 poris sui.

S. Cru-

S. Crucis Aurelianensis :

Summum Bruno decus & gloria temporis huius,
Carne iaces, sed parte manes meliore superstes,
Et iusti recipis nunc præmia grata laboris,
Præclaris meritò doctoribus associatus.
Viuens in Christo, nostrî vir sancte memento,
Doctrinæque tuæ, quæ toto fulget in orbe,
Christo funde preces, mereamur vt esse sequacés :
Bruno, tuis semper precibus, vir sancte, iuuemur.

Nota de do-
ctrina S.
Brunonis.

Vos quoquè sanctissimi fratres, qui tantum ac talem patronum ad cælos præmissis, omni humanæ compassionis dolore postposito, gaudete & exultate in Domino.

Petrus S. Iohannis Sueffionen. Canonicorum regularium humilis Abbas : Audito beato sine sancti patris & magistri mei Brunonis, à cuius ore sacra doctrinæ fluenta plerunquè haurire contigit, de absentia vehementer tristamur : carnales euasisse angustias, & requiem adeptum esse, & cum Deo viuere, prout coniecturâ de munditia & perfectione transactæ vitæ, nobis satis notæ, facere possumus, vehementius congaudemus.

* Beluacen-
sis

Humilis congregatio S. Quintini * Bellouacensis, sperans patrocinio reuerendi patris sui Brunonis apud Deum se adiuari, obedienter ei tricesimum adscribit :

Raptus ab hac vita, Christum strensus eremita,
Nè mala mutarent sanctam præsentia vitam,
Quicquid proposuit viuens, moriendo probauit.
Proderit Ecclesiæ, fidei vestigia nôsse.

Nota per-
fectum mun-
di contem-
ptum.

Quidam frater de præfata Ecclesia, Gauberius nomine, viro sanctæ recordationis, quem multum diligebat, & solum nostris temporibus mundo renunciâsse prædicabat, tricesimum faciet.

Sancti Luciani Bellouacensis :

Dux eremitarum, lux corruit ecclesiarum:
Hunc eremus plorat, quem quisque fidelis honorat.
Sancte Bruno, venerande pater, veneranda præpago,
Cælica iussa tenens, viuas cælestis imago,
Viuis, & in cælis gaudes eremita fidelis.

S. Mariæ Pictauiensis :

O patrem sanctum, pro quo, scelus est, dare planctum:
Cuius gaudere nequit vlla lues abolere:
Viuere cui Deus est, cui lux, cui vera salus est.
Eugè Dei verna, frueris mercede superna,
Accipis inuentum modico sudore talentum.

S. Iohannis Euangelistæ Pictauiensis :

Gallia festiuas postponens carminis odas,
Nunc lugubres cantus & mœstos excipe planctus.
Nanque tuus doctor, quondam per cælica ductor,
Bruno pius moritur, flos fœni subtumulatur.
Hinc est, quod doleas : sed viuit, pone querelas.

S. Maximini Micianensis coenobij :

Doctus psalmista, clarissimus atque * sophista,
Gallia iure suo quem deberet sepelire,
Vt fertur, Calabris nunc Bruno sepultus in agris.

* Sophista,
pro sapiente.

S. Mariæ Parisiorum, inter alia :

Ille magistrorum decus, informatio morum,
Remigium turbæ Rhemensis, maior in vrbe,
Mundum despexit, iter ad cælestia flexit.

S. Petri Resbaccensis :

Temporibus nostris, finis dum proximat orbis,
Exitit in mundo proximus ille Deo.
Nam diues fuerat, mores sapienter agebat,
Contempsit cuncta &c.

S. Petri Neocastrensis :

Hac

Hac vixit vita dum felix hic eremita
 Dictus Bruno, bonus noster per cuncta patrouus.
 Quo vixit pago, viuens permanit imago
 Veræ iustitiæ, doctrinæ, philosophiæ,
 Exemplum cunctis qui dat ratione potitis, &c.
 Cuius mirantes vitam, mores imitantes &c.

S. Bruno
 monachus
 & eremita.

S. Trinitatis Valesia:

Tanti doctoris fuerat de morte dolendum,
 Omnibus atque bonis noctesque diesque gemendum,
 Si possent luctus hominem reuocare sepultum.

S. Gervasij eiusdem loci Castri:

Gallia multorum mater nutrixque virorum,
 Isti quando pares es habitura mares?
 Iste tuus quondam doctrinæ præbuit vndam
 Gentibus & Cleris &c.

S. Audomari:

Exemplum miseris mortalibus esse solebas,
 Ut colerent Christum, quem semper Bruno colebas,
 Pro quo diuitias spreuisti totius orbis.

S. Pauli Londoniensis:

Tanti fama viri diffusa sub vltima mundi.
 Excitat ardentem in sancta precamina mentes.

S. Mariæ Lincolniensis:

Transisti è mundo securus, maxime Bruno:
 Quem quia spreuisti, nil nocuisse puto.
 Omnibus abiectis, eremum latus petijisti,
 Hoc solum cupiens, posse placere Deo.
 Nec bona fama viri latuit, dispersa per orbem:
 Sed vaga permultos commonuit populos.
 Quis tam felicem nouit, quis tam sapientem?
 Non noui talem, nec tibi consimilem.
 In te reuerà patuit sapientia vera,
 Te pietas Domini nutrijt & docuit.

Insigne en-
 comion S.
 Brunonis.

S. Mariæ Spalingæ, S. Nicolai Andegauensis:

In mundo rutilat Solis iubar, & rutilando
 Transit, & excedit sidera cuncta poli.
 Sic & Brunonis sapientia tanta refulsit
 Inter Francorum sidera, solus ut hic
 Esset cunctorum flos & fons philosophorum.
 Flos speciosus erat, fonsque profundus erat.
 Ex hoc manauit sapientia tanta per orbem,
 Ut quos imbueret, philosophos faceret.
 Splendor sermonis fuit, & lux religionis:
 Eius religio scitur ubique satis.
 Eius doctrina facti sunt tot sapientes,
 Quos mea mens nescit, & mea penna tacet.
 Eius & exemplo sunt multi religiosi,
 Et sectatores discipulique Crucis.
 Ipse Crucem Christi tulit, & sua cuncta reliquit,
 Sequæ negando sibi, profuit ipse sibi.
 Diues, famosus, facundus, ac generosus,
 In mundo nituit, sed sibi displicuit.

Præclarum
 testimoniū
 doctrinæ
 eius excelle-
 lentis.

Eius exem-
 plo pmoti
 multi fuerunt
 religiosi.

S. Petri Eboracensis:

Fama prius nobis retulit, quam litera vestra,
 Non de morte quidem, sed bonitate viri.
 Gemma domus Domini Bruno fuit atque columna, &c.

Ecclesia Rhotomagensis:

Humani generis flens irreparabile damnum:

M m m

Mundo

Mundo decessit mundani victor honoris,
Bruno pater sanctus, fundator religionis.
Cuius tanta piam vitam commendat honestas,
Vt sit eum cuiquam non æquiparare potestas.
Ipse fuit sapiens, vir nobilis, indole fulgens,
Imbutus fonte totius Philosophiæ.
In quo cum virtus probitatis viua niteret,
Glorificos fasces qua promeruisse valeret,
Proculcator opum, cunctorum spector honorum,
Et mundi stultam contudit ambitionem,
Et studio sanctam fundauit religionem.

Cenomanensis Ecclesia:

Morte tua flendum non credimus, optime Bruno,
Qui fugiens vanos mundi tumentis honores,
Angelicam in terris vitam sapiens imitarus,
Corpore adhuc viuens, caelestia mente petebas.

S. Mauricij Andegauensis:

Gallia tristatur, Calaber populus lachrymatur,
Doctoremque bonum gemit iste, flet illa patronum.
Vitæ præsentis hæc laudat eum documentis,
Eius & eximia celebratur vbiq̄ue sophia,
Plûs quàm Maronis laudatur lingua Brunonis,
Gloria Platonis vilescit laude Brunonis.
Hic præcallebat doctoribus, hic faciebat
Summos doctores, non instituendo minores.
Doctor doctorum fuit hic, non clericulorum.
Nam nec honestates verborum, nec grauitates
Sumpsit Brunonis, nisi vir magnæ rationis.
Nunciat egregiam diuina docendo sophiam.

Andegauis S. Petri monasterij puellarum:

Vitæ forma piæ, totius acerra sphiæ,
Bruno pater vira si transmigravit ab ista,
Ad Domini nutum liquet illum carne solutum,
Qui iustum merita voluit donare corona.

Noliensium conuentum, horis regularibus psallendo attentum, visa schedula, que
Brunonis incomparabilis philosophi obitum patefecit, tantus timor tantusque hor-
ror occupauit, quod vix debitum officium complere præualuit. Quis enim non ob-
stupesceret, immo ab intimis cordis ingemisceret, cum tantum virum, totius scien-
tiæ & penè omnium clericorum lumen & fundamentum, naturæ concessisse audiret?
Dudum Ecclesiæ Rhemensium summus didascalus, vtpotè in psalterio & cæteris
scientijs luculentissimus, & columna totius metropolis diu extitit.

Timothei & Apollinaris:

Huius Doctoris fuit hæc vis cordis & oris,
Vt toto cunctos superaret in orbe magistròs.
Sic meditando bonus fuit, atque loquendo disertus,
Huic se tota dedit sapientia, totaque sedit.
Huius in arcanis diues penetrabilibus hospes.
Quod noui, dico: mecum quoque Francia nouit,
Et totus nouit per climata quattuor orbis.
Hæc illum docuit res huius spernere mundi,
Et solum fecit perquirere gaudia cali.

Sanctæ Mariæ Laudunensis ecclesiæ:

Bruno decus Cleri, decus & prudentia mundi,
Dum fuit in terris, florebat acumine mentis.
Dum fuit inter nos, florebat & in documentis.
Integritas morum, cumulum suppleuit honorum.

Ordo monialium S. Iohannis Baptistæ:

Bruno laudaris, tua vita decens renouatur

In terris vi-
uit Angeli-
cam vitam.

Nō pueros,
sed graues
viros docuit
S. Bruno.

Vera sapi-
entia.

Verſibus & ſcriptis, nec quanta fuit memoratur.
 Ipſe pius, ſimplex, plenus Deitatis amore,
 Impiger & mundus fuit, omni dignus honore.
 Viuit adhuc Bruno, ſibi traditur à patre vita.
 Clericus ipſe fuit, monachus fit, & hiſc eremita.
 Nunc iacet exanguè corpus, tamen hoc veneratur.
 Viuit adhuc Bruno, cuius ſtatus gratulatur.

Titulus S. Petri Caſſellenſis Eccleſiæ:

Brunonis vermes carnem paſcuntur inermes,
 Pròh dolor immenſi vas ſenſus & bonitatis.
 Non tamen eſt indè, quòd deſleo: nam mihi conſtat
 Illum ſanctorum conciuem: ſed quia cœtus
 Ipſius mœret, priuatus patre benigno.
 Rectæ Bruno viæ dux, & fons Philoſophiæ
 Non aliter docuit, viuere quàm ſtudit.

S. Mariæ Potileuienſis cœnobij:

Exijt è mundo vir, mundi ſpretor, ad illum,
 Qui mundum fecit, quem ſine fine videt.
 Et licèt hic, tanquàm tenebroſus, Bruno vocetur,
 Eſt tamen & fama lucidus, & meritis.
 Luce Dei fruitur, quia lucem reſpuit iſtam,
 Et pro deſerto calica regna colit.
 Vos igitur fratres pro læto nè doleatis:
 Eſſe ſuos lætos lætus & ipſe cupit.

S. Mariæ Formoſellenſis:

Felix hic Bruno, cui conſonat ore ſub vno
 Laus modulata pijs, comptaquè tot ſtudijs.

S. Petri Piſtœuienſis:

Sed qualis fuerit, ſi fortè rudis mihi quærit,
 Soluat & euoluat chartam, rurfusquè reuoluat.

Hæc tantorum virorum, tot inſignium collegiorum & perſonarum præclara Cap. 31.
 teſtimonia abundè, n̄ fallor, ſufficiunt ad oſtendendam beatiffimi patris Bruno-
 nis excellentem doctrinam, morum honeſtatem, & vitæ ſanctimoniam, etiamſi
 nulla eius miracula extarent. Atquè verò multis etiam miraculis claruiſcè legitur, ſed
 ea tamen, quòd ſine dolore commemorare non poſſum, non ea diligentia, qua par-
 erat, annotata ſunt: aut ſi annotata ſunt, alterius inſtituti monachis, eius monaſte-
 rium occupantibus, primò quidem negligentius cuſtodita, deindè verò etiam per-
 dita ſunt. Sepultus eſt vir præſtantiffimus in monaſterio ſuo S. Stephani poſt ſummū
 altare. Ad eius ſepulcrum fons viuus prorumpit, qui Chriſti virtute & eius meritis Fons ad eius
 tumulum
 emanans,
 curat mul-
 tos.
 multiuaria adfert permultis remedia ſanitatis. Illuminantur illic cæci, ſurdi audiunt,
 manci & muti redintegrantur, leproſi mundantur, dæmoniacy ocyus repurgantur.
 Sed his omnibus miraculis illud admirabilius eſt, quòd, ſicut toties repetunt iam al-
 lata teſtimonia, gloriam & honorem omnem reſpuere, & in tanta vitæ aſteritate,
 integritate & perfectione perfeuerare potuit.

Non debet autem cuiquam ſcrupum mouere, ſi fons ille iam non cernatur ad be- Cap. 32.
 ati viri ſepulcrum. Fontes enim miraculoſè ebullientes, nō ſemper perpetui ſunt: &
 interdum propter hominum demerita, cuiſmodi Dei beneficia ſubtrahuntur. Fiunt Cur nonnun-
 quam ceſ-
 ſent, nec fi-
 ant mira-
 cula.
 enim miracula diuinitus, vt commendentur & declarètur merita ſanctorū: quæ vbi
 ſatis innotuiſſe videntur, ceſſant nonnunquam miracula. Nec valdè mirandum eſt, ſi
 fons ille ablatus eſt, exulante ab eius monaſterio ſanctiſſima illa viuendi ratione, quā
 illic vir ſanctiſſimus inſtituerat. Cùm enim obdormiſſet in Domino, in Carthuſianæ
 vitæ inſtituto perfeuerauit illud monaſterium ſub quinque Prioribus, qui ei ſucceſ-
 ſerunt, vſque ad tempora venerabilis Guigonis Prioris Carthuſiæ. Indè in Gallia
 creſcente Ordine Carthuſienſi, ſolum illud Calabria monaſterium à beati patris Bru-
 nonis feruore & ſanctitate tepeſcendo degenerauit. Et petebant quidem eius ha- Carthuſia
 Calabriae
 amplecti-
 tur inſtitu-
 tum Cister-
 cienſe.
 bitatores à Carthuſia viſitatores & reformatores, ſed nimia locorum intercapedo
 non facilè id obtinebat. Itaque ad Ciftertiènſe inſtitutum illi ſe tranſtulère, quod
 tum recèns ortum, & incomparabilis viri beati Bernardi Abbatis Claraualenſis in-

Flatum, pro
 ſpiritu &
 anima.

S. Bruno vt
 docuit, viuere
 ſtudit.

Alludit ad
 nomē Bru-
 nonis, quod
 fuſcū ſignificat.

Carthusia
Calabriae
amplecti-
tur institu-
tum Cister-
tense.
Cap. 33.

signi sanctitate, multoque labore mirifice propagatum, in magno furore durabat. Ad illud autem tempus in Carthusiana religionis professione permanserat illud monasterium annos sexaginta. Sed Cisterciensi quoque religione successu temporis ibi tepescere, tandem monasterium sancti Brunonis factum est commendatium usque ad haec sanctissimi Pontificis Leonis decimi tempora.

Leo X. qd
statuerit de
S. Brunone.

Is Pontifex, cum multorum relatione de eximia beati Brunonis sanctitate crebro audisset, omnia miraculorum inquisitione, indignum arbitratus est eum, quem praepotens Deus in hac vita tot auxisset donis & charismatibus, & nunc caelesti afficeret beatitudine, in terris non eximia laude & praedicatione efferi, nec debita pia deuotionis officia persolui apud thronum diuinae gloriae quiescenti, cui dedisset Dominus cor ad praecipuum & legem vitae & disciplinae. Itaque non modo autoritate Apostolica clementer annuit, sed etiam voluit, ut in singulis monasteriis totius Ordinis Carthusiensis, & earum ecclesiis siue sacellis, festum sanctissimi Brunonis Confessoris annis singulis die sexto Octobris, quo decessit a vita, solenniter colatur, & congrua debitaque deuotione celebretur: ipsius etiam corpus atque memoria, dignam in Domino laudem habeat ac venerationem: conueniens etiam officium in honore ipsius agatur & decantetur, nec non quotidie in diuino officio de eo commemoratio fiat. Domum praeterea sancti Stephani, quam beatus Bruno in Calabria condiderat, & in qua sacrum eius corpus quiescit, idem Pontifex ad Cisterciensibus ad Carthusianos reuocauit, Anno salutis millesimo quingentesimo decimo quarto, ut deinceps illic Carthusiano more & instituto viuatur.

Cap. 34.

Abbatess S.
Stephani q
studiosè ser-
uauerint reli-
quias S. Bru-
nonis.

Cum autem haec res ageretur, Prior Carthusiae Neapolitanae, cui eius vrgenda & promouenda negotium datum erat, exhibuit reuerendo patri domino Francisco, magnae Carthusiae Priori, partem mandibulae cum duobus dentibus sancti Brunonis, atque Abbates sancti Stephani, ubi, ut dictum est, sacrum corpus beati Brunonis quiescit, tanta cura illius sacras reliquias semper asseruasse, veriti ne Carthusiani eas repeterent, ut ossibus in diuersa occulta loca repositis, siquidemque locis crebro mutatis, nemo praeter Abbatem & alium virum fide dignum, quicquam de illis comperti haberet. Porro anno Christi millesimo quingentesimo decimo quarto sacra illa ossa translata sunt, & ei translationi interfuit dominus Matthaeus Prior Bononiensis Carthusiae. Is sacrum illius caput, ne cum ossibus altari imponeretur, manibus tenebat, turbisque amantissimi patroni sanctis reliquijs se priuatum iri reformidantibus, ita satisfecit: Oportet, inquit, sacrum caput ab ossibus segregatum, auro, argento & lapidibus preciosis ornari. His verbis vulgo suspicionem omnem adimens, summi Pontificis speciali permissu partem quandam de capite detraxit, aliisque inde communicauit, praesertim venerabili patri Gregorio Priori Friburgensi, qui per domos prouinciae Rhenanae, cuius erat Visitator, particulas distribuit anno 1515. Et quia sanctus Bruno patriam habuit Coloniam Agrippinam, idem dominus Matthaeus eius capitis parvam portionem donauit domino Petro Leidensi, Carthusiae Colonienensis Priori, cui munus illud fuit longe gratissimum, quique domum reuersus, anno 1516. donum preciosissimum in ecclesia Carthusiae Colonienensis die 3 Augusti reuerenter deposuit.

Cap. 35.

Sacellum est
altari & ti-
tulo S. Bru-
nonis.

Insigne mi-
raculum.

Ipsam vero beatissimi Brunonis sacrum corpus transtulit Iohannes Abbas sancti Rufi, anno, ut dictum, 1514. imposuitque ecclesiae sancti Stephani summae aerae, ex candido marmore extructae. Ab hoc monasterio ad passus mille quingentes abest specus valde religiosus, inter montes angusto loco sita, nemoribus cincta, quae illius vallis extrema claudunt, prorsusque deuia & hominibus inaccessa sunt. Supra hanc specum conditum est haud grande sacellum cum altari, ubi titulus habetur sancti Brunonis Colonienensis magistri, cremi sanctae Mariae de Turri Ordinis Carthusiensis institutoris primi, cuius etiam imago illic picta cernitur. In hac specu ille vir Dei ab eo tempore, quo primum illuc venit, usque ad obitum incredibili spiritus feruore permansit. Porro in quo post excessus contemplationum defessa membra nuda humo allidebat, nunquam herbam gignit ad mensuram corporis eius, cum tamen circumquaque herbescat. Hoc tam illustre miraculum omnes loci eius accolae constantissime asseuerant. Est praeterea illic ad lapidis iactum, ecclesia beatissimae Mariae, a Comite Rogerio constructa pro seruo Dei magistro Brunone, & magistro Launino Nortmanno, eius socio. Ad haec loca populorum caternae, senes & pueri, viri ac foeminae, nobiles & plebeij, principes & magnates, ob sanctissimi Brunonis venerationem & piam erga illum animi deuotionem,

tionem, atque etiam ob impetranda eius beneficia, perindè acsi degat in humanis, eum animis contemplantes, certatim confluunt, reuerenter accedunt, venerantur & orant. Præcipuè verò specum illam, in qua ferè solus semper Deo seruiebat, tanta reuerentia, fide & affectu frequentant, vt complures non nisi nudis pedibus à iam dicto monasterio eò accedere conspiciantur. Alij genibus reptando, sacram illam specum, terram & saxa ex animi pietate lingunt, & lachrymabundi circumeunt: atque de ipsa specu quippiam abradunt, pro magnis reliquijs habituri, sicque alacres ad sua abscedunt. Nec quisquam sanè verbis explicare queat, quanta animi deuotione & studio virum sanctissimum prosequantur Calabriæ Episcopi, Abbates, Prælati, religiosi, itemque Principes, comites, barones, & plebs vniuersa.

S. Bruno apud Calabros in magna habetur veneratione.

Deniquè non longè à supradicto monasterio nemus amplissimum est, quod Folo vocant, à viro Dei non nisi instaurando monasterio deputatum. Quòd si quis temerarius contra hanc eius voluntatem venire ausus sit, quemadmodum fama apud omnes Calabros longo vsu firmata testatur, diuinam vltionem non euadit, faciente & hoc & permulta alia, ad declarandam fidelissimi serui sui sanctitatem, præpotente Deo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

CANONIZATIO, VT VOCANT, S. BRVNONIS,
Carmine conscripta.

Papa Leo, gestis & maiestate verendus,
Cardineis patribus celebri circumdatus actu,
Certior est factus, quàm sanctè vixerit olim
Bruno, quod obsequium, dum vixit, præstitit Vrbi:
Quodque per hunc cultu diuino Ecclesia creuit:
Huius & audièrat certò miracula quædam.
Propterea votis Patrum concordibus illum
Rertulit in diuos: festum concessit eidem
Octobris sexta celebrari luce quotannis:
(Illo nempe die moriens ascendit olympum)
Erigere huic statuas, ac ædificare sacella
Permittens: super his consecra Diplomata confert.
Ordinis hæc nostri mater Carthusia seruat,
Inter Romani multa instrumenta Senatûs.

Cap. 36.
Leo X.

Supplex Carthusianorum ad sanctum Brunonem Precatio.

Adspecte nos oculis BRVNO patriarcha benignis,
Noctè dieque tibi feruentia vota ferentes.
In Paradisiacas tua per vestigia sedes
Tendimus: in virtutis iter nos dirige, seclî
Quos ex innumeris reuocasti Bruno periclis.
Propositi ardorem fac nos seruare prioris,
Et circumfusæ semper memor esto coronæ,
Donèc ad æthereos tecum peruenerit axes.

Instrumenta, dicit Privilegia Ordinis Carthusiani.

MARTYRIVM SANCTORVM ET GLORIOSORVM CHRISTI MARTYRVM SERGII ET
Bacchi, Authore Simeone Metaphraste.

VM Maximianus tyrannus imperaret, & vniuersus ferè 7. Octobris.
orbis terræ iacèret in profundis tenebris ignorantia, lapidesque & ligna cogèrentur homines adorare tanquam
deos, & maxime execranda (pròh dolor) gustare sacrificia.
Sergius & Bacchus, ambo Romani genere, in Christum
confessione & fide, non secus ac lucidæ stellæ, tunc refulgebant in regia. Non erant autem plebeij, nec obscuri:
sed Sergius quidem erat primicerius scholæ Centiliorum,
secundicerius autem huius, Bacchus: qui multum quidem
poterant apud Imperatorem Maximianum, maiorem autem
sibi parauerant fidutiam apud Regem & Deum im-

Cap. 1.

Patria SS. Sergij & Bacchi.